

גבורת המכבים

מבוא

חנוכה הוא חג האור והגבורה. האור המאיר בזמנים החשוכים ביותר, האור ההולך וגובר ומקבל את עוצמתו מהאור הפנימי של כל אחד ואחת מאיתנו. חנוכה הוא גם חג הגבורה וההתגברות, בימים ההם ובזמן הזה.

חנוכה הוא חג של שירים. דומה כי אין חג בלוח השנה היהודי-ישראלי שנכתבו עליו כל כך הרבה שירים כמו חנוכה. שירי חג החנוכה מסייעים לנו לספר את סיפור החג, לחגוג את הסמליות שבו, ולהעלות על נס ערכים החשובים לנו כפרטים וכקהילות.

בתקופה הסוערת שעוברת על החברה הישראלית והעם היהודי, אנו מציעות למקד את ציון חג החנוכה בשירי החג המוכרים והאהובים, באופן שיספק בטחון, שייכות ונחמה. השיעור נועד לייצר הזדמנות לקשב ולתשומת לב מחודשים למילים המוכרות ולהעשיר את החיבור לאור וגבורה.

מטרות השיעור

- 1 הרחבת מושג הגבורה אל מעבר לשדה הקרב
- 2 ציון או חגיגת חנוכה בדגש על מסורת הדלקת נרות נושאת (בנושא גבורה)
- 3 למידת היבטים שונים של גבורה מתוך לימוד שיר מוכר והאזנה לו
- 4 התנסות בעיצוב טקס חג (הדלקת נרות)

הצעה לאופן ציון החג

- לימוד כיתתי בנושא גבורת המכבים. השיעור עוסק בשאלה כיצד גבורה באה לידי ביטוי בחיי התלמידים בימינו אנו, דרך למידת השיר "מי ימלל גבורות ישראל".
- הדלקת נרות נושאת כיתתית, שכבתית או בית ספרית. הנרות הם "נרות נושאים", המייצגים היבטים שונים של גבורה. לכל נר תוקדש ברכה העוסקת בהיבט אחד של גבורה, בדמות של גיבור. ה או במעשה גבורה (הסבר מלא למורה בנספח א).

מהלך השיעור

דגש למורה: השיעור מורכב מתרגיל פתיחה, משימת האזנה, למידה בעקבות ההאזנה, הצעה להתנסות (מהלכה למעשה).

א. תרגיל פתיחה

- 1 **נאמר:** מי זוכרת ויכולה לומר בע"פ את ברכת נרות החנוכה? (ניתן לתלמידים להיזכר בנוסח המלא)
- 2 נקרא מהברכות: "בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נְסִים לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזֶמֶן הַזֶּה". **נשאל:**

- ? מה אנו חוגגים ונת בחנוכה?
- ? מי היו הגיבורים בימים ההם? מה היתה הגבורה שלהם?
- ? אילו שירים אתם מכירים ונת המזכירים את גבורת המכבים?

שאלות

ב. משימת האזנה

- 1 נחלק דף עם מילות השיר "מי ימלל גבורות ישראל" (נספח ב). נאזין לשיר לאחר שננחה את התלמידים לשים לב ללחן (המנגינה) ולאורך הצלילים.
- 2 נעבור יחד על מילים לא מוכרות (ביאורי המילים בנספח ב).
- 3 ננחה לסמן בדף מילים המתארות את גבורת המכבים (למורה: מכבי מושיע ופודה...) ומילים המתארות את גבורת ישראל היום (למורה: יתאחד, יקום ויגאל).

4 **נשאל:**

- ? בשיר ששמענו מופיעה מילה אחת הבולטת במיוחד, מהי? רמז: מהי המילה הארוכה ביותר? (התשובה - שמע)
- ? למי מופנית הדרישה "שמע"?
- ? כיצד המילה "שמע" מחברת בין מה שהיה "בימים ההם" לבין מה שקורה "בזמן הזה"? **דגש למורה:** סיפור המכבים, העובר מדור לדור, שאנו מקשיבים ונת לו בכל חנוכה, עוזר לנו, מחזק אותנו כשאנו נדרשים ונת להתגבר ולהתנהג בגבורה)

שאלות לדיון

ג. למידה בעקבות האזנה

1 "מכבי מושיע ופודה"

שאלות לדין

- אילו מילים הקשורות לגבורה סימנתם.?
 - מה פירוש המילים הללו?
 - מידי מי הצילו המכבים את עם ישראל? ממי שחררו אותו?
 - מה היתה גבורת המכבים?
 - מה ניתן לקחת מגבורת המכבים אל החיים והמציאות שלנו היום?
- (**דגש למורה:** נתמקד בניצחון כנגד כל הסיכויים, עשייה למען עצמי ולמען אחרים למרות הסכנות והקשיים, לא להתייאש גם כשנראה בלתי אפשרי, לקום ולעשות)

2 "ובימינו כל עם ישראל"

שאלות לדין

- אילו מילים הקשורות לעם ישראל "בזמן הזה" סימנתם.?
- נקרא ציטוט מהדלקת נרות חנוכה בקיבוץ מזרע בשנת 1960: "נר שביעי הקיבוץ יעלה לכבוד מכבים בעבר והווה". כיצד הברכה קשורה למילים שסימנתם. מה הכוונה במכבים ב"הווה"?
- אילו פעולות שאנו רואים סביבנו הן דוגמאות למעשי גבורה במדינה שלנו כעת? (**דגש למורה:** נכוון לעשייה מגוונות, דוגמת התנדבות, תמיכה באחרים, חיזוק המורל הלאומי ותחושת היחד)
- מדוע חשוב להדגיש ש"כל עם ישראל"? (**דגש למורה:** נציע אפשרות ש"עם ישראל" מתייחס לכל אזרחי ואזרחיות ישראל, מקבוצות שונות בעם, לדוגמה: דרוזים, בדואים, חרדים, ערביי ישראל. נדגיש את הערבות ההדדית כערך יסוד)

3 "מי ימלל גבורות ישראל" - משימה בקבוצות

- נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות וננחה את התלמידים לענות על שאלות המתארות את הגיבורים. בסביבתם. הקרובה (נספח ג').

ד. סיכום קצר במליאה

כל קבוצה תדליק נר ותקרא את הברכה שכתבה לגיבור או לגיבורה.

הלכה למעשה - תודה לגיבור.ה!

משימה

- כתיבת מכתב תודה ל"גיבור" או ל"גיבורה" שלנו (אם נכתוב ברכה לנר, נצרף למכתב).
- פעולה (דוגמת ציור, מתנה, חבילה) למען קהילות גיבורים וגיבורות (לדוגמה: מי שפוננו מביתם, חייליים וחיילות, אנשי רפואה).
- טקס הדלקת נרות עם תלמידים שפוננו מביתם.

רקע והעשרה - הדלקת נרות נושאת

הדלקת נרות נושאת היא מסורת שהתפתחה בתנועה הקיבוצית לפני כ-70 שנה ונהוגה בקיבוצים וישובים רבים עד היום. בהדלקה זו כל נר מוקדש לנושא בעל ערך וחשיבות לקהילה. הברכה מציעה מדרש על תכני חג החנוכה והרעיונות הגלומים בהם. הדלקת נרות נושאת מאפשרת התייחסות וחיבור בין תכני חג החנוכה למציאות חייהם של מקיימי.ות הטקס.

דוגמאות לברכות נושאות מתוך ברכות שנכתבו במכון שיטים לקראת חנוכה תשפ"ד

נר המכבים

יאיר הנר למכבים
ולממשיכי דרכם בכל הדורות
אשר בחתירתם לעצמאות ולחירות
הבעירו בעם כוחות גנוזים
של מסירות נפש וגבורה
וחזונם נר לרגלינו.

נר האור הייחודי של האדם

יאיר הנר ליכולתו של האדם
לבחור בטוב,
להתגלותו בזריחה של אמת.
לשוויון ערכו של כל אדם
באשר הוא אדם.
לאורות הקטנים,
המאירים אחד אחד,
והנה הם רבים.

נר ערבות הדדית ולכידות

יאיר הנר לעם מורכב ומגוון
המאוחד בגורלו ובשאיפתו לטוב,
בארץ ובקהילות היהודיות
ברחבי העולם.
לאומץ הלב המאפשר
להושיט יד לאחר
ולמצוא את המשותף.
ליכולת ללמוד לגשר על מחלוקת.
לחיי חברה ישראלית
הקוראת בקול גדול -
ואהבת לרעך כמוך.

נר גבורת העורף

יאיר הנר לאלף פנים
של גבורה בעת מלחמה.
למתפנים ממלאכת יומם
לסייע בצו השעה
באיסוף, ביצירה,
בשינוע ובהקשבה.
למרפאי הגוף והנפש,
אנשי החינוך ופעילי הקהילות.
למקדשים את החיים והיחד
גם בשעותינו הקשות.

מי ימלל גבורות ישראל | מילים: מנשה רבינא, לחן: עממי

ביאור מילים

ימלל - יגיד במילים, יספר

גבורות - מעשים שנעשים באומץ ובנחישות,

לעיתים קרובות גם למען אחרים, למרות קושי

וסכנה ומתוך הקרבה עצמית

מושיע - מציל

פודה - משחרר משעבוד או עבדות, מוציא לחופשי

יגאל - ישתחרר מצרה וקושי, יצא לחירות

מי ימלל גבורות ישראל,

אותן מי ימנה?

הן בכל דור יקום הגבור

גואל העם.

שמע!

בימים ההם בזמן הזה

מכבי מושיע ופודה,

ובימינו כל עם ישראל

יתאחד, יקום ויגאל.

"מי ימלל גבורות ישראל" – משימה קבוצתית

שמות חברי וחברות הקבוצה: _____

תארו גיבור.ה מהסביבה שלכם.:

תארו את מעשה הגבורה של הגיבור.ה:

תארו את הקושי עליו התגבר.ה הגיבור.ה:

תארו כיצד המעשה עוזר לעם ישראל בזמן הזה:

תארו מה למדתם.ן מהגיבור.ה:

● כתבו לגיבור.ה שתארתם.ן ברכה לנר חנוכה לפי הניסוח הבא:

"יאיר הנר לכבוד הגיבור.ה _____

אשר (תיאור המעשה) _____

ובמעשה זה היא/הוא ממשיך.ה את דרך המכבים – להביא ישועה, פדות וגאולה לעם ישראל."